

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-109>

УДК 336.7

ОЦІНКА СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ ПРОТЯГОМ 2018–2023 РОКІВ

ANALYSIS OF CONTEMPORARY TRENDS IN BANKING CREDIT IN UKRAINE DURING 2018–2023

Людковська Юлія Юріївна

здобувач кафедри,

Вінницький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-3367-8115>**Абдуллаєва Анастасія Євгеніївна**

кандидат економічних наук, доцент,

Вінницький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6961-8923>**Liudkovska Yuliia, Abdullaieva Anastasiia**Vinnytsia Institute of Trade and Economics
of State University of Trade and Economics

Ця стаття проаналізує тенденції у банківському кредитуванні в Україні від 2018 до 2023 року. Банківське кредитування визначає економічний розвиток країни, і в Україні це не виняток. Останні роки призначені для банківської системи країни значущими трансформаціями, що впливають на умови кредитування для громадян та підприємств. У статті розглядаються зміни та їх вплив на клієнтів та економіку загалом. В реальності швидких змін дослідження спрямоване на виявлення можливостей підвищення привабливості фінансового сектору України для тих, хто цікавиться економічним розвитком країни. Стаття розглядає еволюцію банківського сектору, звертаючи увагу на зміни в кредитних політиках та відсоткових ставках. Особлива увага приділяється адаптивності банківської системи до зовнішніх викликів та заходам для забезпечення стабільності.

Ключові слова: банківське кредитування, тенденції, економічний розвиток, банківська система, умови кредитування.

This article delves into the analysis of current trends in banking credit in Ukraine spanning the period from 2018 to 2023. Banking credit has always played a pivotal role in the economic development of any country, and Ukraine is no exception. Over recent years, the country's banking system has undergone significant transformations, impacting the terms and accessibility of credit for both citizens and businesses. This article explores the noteworthy changes in Ukraine's banking sector over the past five years and their influence on clients and the economy at large. Against the backdrop of rapid changes, this research aims to identify opportunities to enhance the attractiveness of Ukraine's financial sector, making it appealing to those interested in the country's economic development. The article scrutinizes the evolving landscape of banking and credit, addressing the shifts in lending policies, interest rates, and the overall dynamics of financial institutions. Special attention is given to the adaptability of the banking system to external economic challenges and the measures taken to ensure stability. The study unfolds the intricacies of the regulatory environment and its impact on the banking sector, shedding light on how legislative changes have shaped the credit landscape in Ukraine. Additionally, it assesses the role of technology in modern banking practices, examining the rise of digital banking and its implications for credit accessibility. In times of dynamic change, this research serves as a compass for stakeholders, providing insights into the future trajectory of banking credit in Ukraine. By identifying areas for improvement, it aims to contribute to the ongoing discourse on bolstering the financial sector's role in fostering the country's economic growth. As Ukraine navigates through these transformative years, understanding and adapting to the evolving trends in banking credit will be crucial for sustaining a resilient and responsive financial landscape. By presenting a comprehensive analysis of both historical shifts and prospective developments, this article aims to equip policymakers, investors, and financial professionals with valuable information for strategic decision-making in the dynamic landscape of Ukrainian banking.

Keywords: banking credit, trends, economic development, banking system, lending conditions.

Постановка проблеми. Протягом 2018–2023 років в Україні спостерігалася значуща динаміка в банківському кредитуванні, існують важливі тенденції та виклики, що потребують оцінки для розробки ефективних стратегій і політик. Банківська система потребує аналізу факторів, що вплинули на кредитування в цьому періоді, їх наслідків для фінансової стабільності та розвитку країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Внесок у дослідження проблем оцінки сучасних тенденцій банківського кредитування в Україні робили такі вітчизняні та зарубіжні вчені: Рошило В. І., Чуйко І. М., Швець Ю. Ю., Супрун А. В., Глущенко С. В., Глущенко В. В., Стиглиц Д., Лагард К., Ці та інші вчені зробили важливий внесок у розуміння проблем банківського кредитування в Україні та в світі, допомагаючи виробляти стратегії для покращення банківської системи та фінансової стабільності Волкова Н. І., Гудзь Т. П., Сидоренко І. І., Хома І. Б., Мельничук В. Ю. та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. При дослідженні даної теми важливим стає проведення широкого аналізу із врахуванням таких аспектів як : вплив геополітичних та економічних факторів, кредитна якість та ризики, роль держави та регулювання та інші. Дослідження цих невирішених аспектів є важливим завданням для подальшого розвитку банківського сектору в Україні та впровадження ефективних політик у цій галузі.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є аналіз сучасних тенденцій банківського кредитування в Україні протягом 2018–2023 років з метою визначення ключових викликів та розробки рекомендацій для покращення цього фінансового інструменту. Для досягнення мети у роботі були поставлені такі завдання:

- аналіз динаміки зміни кількості комерційних банків та динаміка обсягів банківського кредитування за аналізований період;
- визначити причини змін та коливань в банківському секторі;
- виділити основні тенденції на основі аналізу банківського кредитування в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Українська банківська система є важливою складовою національної економіки та грає ключову роль у фінансовому забезпеченні підприємств та населення. Одним з найважливіших напрямків діяльності банків є кредитування, що є важливим інструментом

фінансової підтримки підприємств та фізичних осіб. У зв'язку з цим, актуальною є проблема оцінки сучасних тенденцій банківського кредитування в Україні протягом останніх п'яти років.

Банківська система кредитування в Україні є важливою складовою економіки країни, яка забезпечує доступ до кредитів для населення та підприємств. Україна має багато банків, які надають різноманітні кредитні продукти, такі як кредитні картки, автокредити, житлові кредити, бізнес-кредити та інші, тому для оцінки банківського сектору кредитування в Україні протягом останніх років доцільно спочатку розглянути основні тренди функціонування банківського сектору (рис. 1).

За даними, кількість діючих банків в Україні зменшувалася протягом останніх кількох років. Зокрема, від 82 банків на початку 2018 року до 67 банків на початку 2023 року.

З аналізу даних можна зробити наступні висновки:

- кількість банків з іноземним капіталом у зведеному показнику зменшується повільніше, ніж загальна кількість діючих банків;
- за останні п'ять років кількість банків із 100% іноземним капіталом залишалась стабільною на рівні 23;
- загальна тенденція зменшення кількості банків свідчить про те, що конкуренція в банківському секторі України стає все більш жорсткою, що може бути наслідком ряду факторів, таких як регулятивна політика Національного банку України, зміна попиту на банківські послуги серед населення та бізнесу, а також зміни в економічному середовищі в цілому.

Водночас, згідно з інформацією Національного банку України, в Україні станом на 1 серпня 2018 р. працювало 82 комерційні банки. Від початку 2018 р. їхня кількість не змінилася. Два з них отримали згоду НБУ на відмову від банківської діяльності та перетворення на фінансові компанії. Ще два банки – погодили з НБУ приєднання до інших банків. Після реалізації зазначених намірів кількість банків в Україні скоротиться до 78. При тому що ще у 2010 р. в Україні діяло 175 комерційних банків [1; 2].

Можливо, однією з причин зменшення кількості банків в Україні є зростаюча конкуренція від фінтех-компаній та інших нових гравців на ринку фінансових послуг. Також, зменшення кількості банків може бути пов'язано з зростанням вимог до капіталізації банків, змінами в правовому середовищі або зі зміною вимог клієнтів до послуг банків.

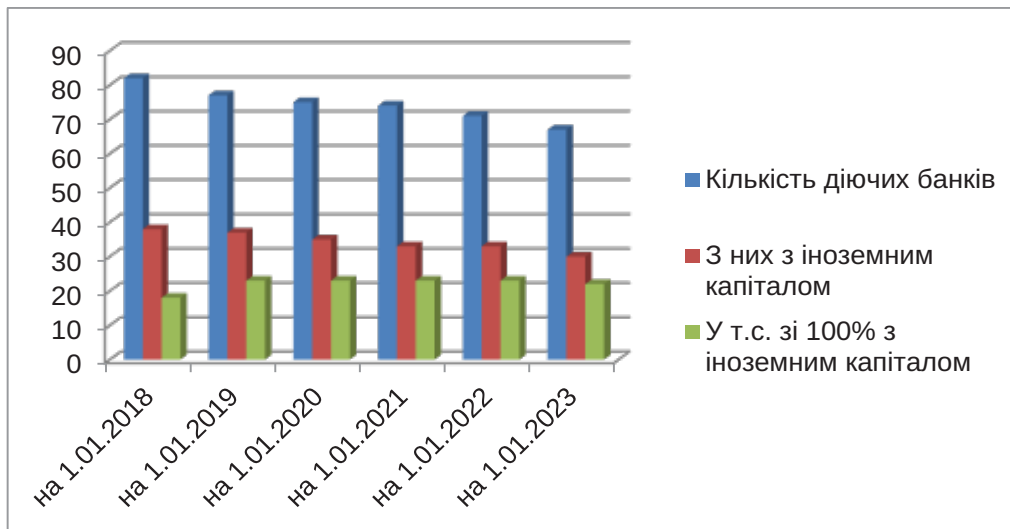

Рис. 1. Динаміка зміни кількості комерційних банків в період з 2018 по 2023 рік

Джерело: сформовано автором на основі [2]

Проте, важливо зазначити, що зменшення кількості банків не завжди може бути ознакою кризи в банківському секторі. Зменшення кількості банків може сприяти підвищенню ефективності сектору шляхом зниження конкуренції між банками та уникнення повторення небезпечних практик.

Отже, хоча зменшення кількості банків українського банківського сектору є тривожним сигналом, його можна також сприймати як процес адаптації сектору до змін в економічному середовищі та збільшення ефективності його діяльності.

Надання кредитів є ключовою діяльністю банківських установ, оскільки завдяки кредитним операціям банки одержують основну частину доходу. Відповідно до цього, перед комерційними банками стоїть завдання організувати кредитну діяльність таким чином,

щоб доходи від надання кредитів були максимальними при мінімальному рівні ризику неповернення кредитів. Обсяг банківських кредитів, наданих суб'єктам господарювання є функцією від попиту на кредити з боку суб'єктів та від пропозиції кредитних ресурсів з боку комерційних банків [3]. Таким чином, дослідження обсягів надання кредитів суб'єктам господарювання важливо здійснювати комплексно (табл. 1).

Загалом, можна зазначити, що обсяги банківського кредитування зросли протягом п'яти років, хоча й були певні коливання. Детальніше, надання кредитів в 2019 році зросло на 7,1% порівняно з попереднім роком, але в 2020 та 2021 роках відбулося зменшення на 7,6% та 8,8% відповідно. Проте, на 1 січня 2022 року знову відбувся зріст на 10,4% в порівнянні з попереднім роком. Зараз, на

Таблиця 1

Динаміка обсягів банківського кредитування

Дата	Наданні кредити, млн. грн	Кредити органам державної влади	Кредити суб'єктам господарювання	Кредити фізичним особам	Кредити небанківським фінустановам
на 1.01.2018	1042798	1517	870302	170938	42
на 1.01.2019	1118618	286	919054	196634	66
на 1.01.2020	1033539	4724	822020	206761	33
на 1.01.2021	963664	11545	752503	199556	60
на 1.01.2022	1065347	26973	795513	242633	288
на 1.01.2023	1036129	24809	801327	209944	48

Джерело: сформовано автором на основі [1]

1 січня 2023 року загальна кількість кредитів знизилась на 2,9% порівняно з 1 січня 2018 року. (рис. 2).

У розрізі суб'єктів кредитування основну частку займають кредити суб'єктам господарювання (у 2022 р. – 83,4 %, у 2020 р. – 78,09%, у 2017 р. – 84,32%). Частка кредитів, наданих фізичним особам, у 2020 р. становила 20,71% на протипагу 15,54% у 2017 р. Зросла частка кредитів, наданих органам державної влади: у 2020 р. – 1,2%, у 2017 р. – 0,14% (рис. 3).

Детальний аналіз надання кредитів за категоріями клієнтів дозволить зрозуміти, які групи взятих кредитів є найбільш активними

в Україні, та як змінювалася їхня кількість протягом років.

Суб'єкти господарювання:

– Кількість кредитів, наданих суб'єктам господарювання, є найбільшою в порівнянні з іншими категоріями клієнтів і складає понад 80% загальної кількості кредитів, які надаються в Україні.

– За період з 1 січня 2018 року по 1 січня 2023 року кількість кредитів, що надаються суб'єктам господарювання, зменшилась на 8,7%.

– Однак у 2019 році кількість кредитів збільшилась на 5,6%, а в 2022 році – на 3,3%.

Рис. 2. Обсяг наданих кредитів за період 2018–2023 років

Джерело: сформовано автором на основі [1]

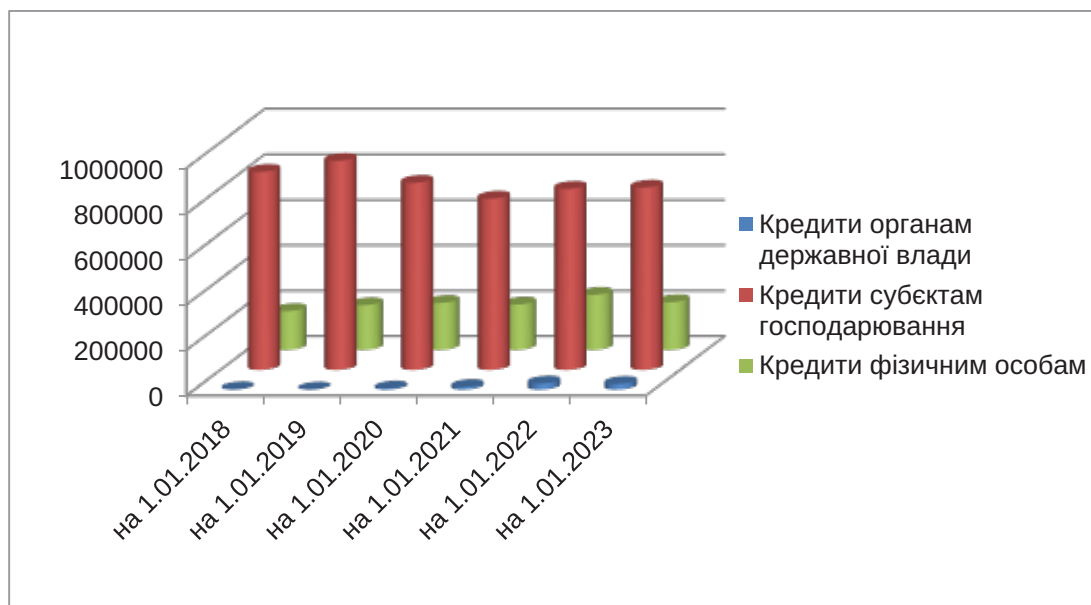

Рис. 3. Обсяг наданих кредитів у розрізі суб'єктів кредитування

Джерело: сформовано автором на основі [2]

Фізичні особи:

– Кількість кредитів, наданих фізичним особам, є дуже мала в порівнянні з кількістю кредитів, наданих суб'єктам господарювання, але зросла в 2021 році.

– За період з 1 січня 2018 року по 1 січня 2023 року кількість кредитів, що надаються фізичним особам, зросла на 23,0%.

– Зростання кількості кредитів було найбільшим у 2021 році, коли вони збільшились на 24,9%.

Небанківські фінустанови:

– Кількість кредитів, наданих небанківським фінансовим установам, є дуже мала в порівнянні з іншими категоріями клієнтів, але зросла в 2022 році.

– Значне зростання кількості кредитів в цій категорії було відзначено у 2022 році, коли вони збільшились на 743,8% в порівнянні з попереднім роком.

Органи державної влади:

– Кількість кредитів, наданих органам державної влади, є найменшою в порівнянні з іншими категоріями клієнтів і залишалась на низькому рівні протягом всього розглянутого періоду.

– За період з 1 січня 2018 року по 1 січня 2023 року кількість кредитів, що надаються органам державної влади, зросла на 1677,1%.

– Значне зростання кількості кредитів у цій категорії було відзначено у 2018 році, коли вони збільшились на 89,5% в порівнянні з попереднім роком.

Загалом можна сказати, що найбільш активні взяти кредити в Україні суб'єкти господарювання, проте фізичні особи та небанківські фінустанови також взяли значну кількість кредитів. За розглянутий період, загальна кількість кредитів в Україні зменшилась на 0,9%. Однак було відзначено значні зміни у кількості кредитів у різних категоріях клієнтів протягом розглянутого періоду. Сектор кредитування виявився стійким та має певну динаміку розвитку, хоча має свої внутрішні виклики та тенденції, це може бути пов'язано із такими причинами:

1. Економічна ситуація: Україна була свідком складної економічної ситуації у період з 2014 до 2016 року, коли країна переживала кризу та ревізію економічної політики. Це може пояснити зменшення обсягів кредитування у 2018 році порівняно з попереднім роком. Проте в 2019 році відбулося покращення економічної ситуації, що може пояснити збільшення обсягів кредитування у порівнянні з 2018 роком.

2. Макроекономічна політика: Макроекономічна політика уряду та Національного банку України впливає на рівень процентних ставок та доступність кредитів. Наприклад, зниження процентної ставки може збільшити попит на кредити, що може пояснити збільшення обсягів кредитування у 2019 році порівняно з 2018 роком.

3. Стан банківської системи: Стан банківської системи України впливає на доступність кредитів та рівень обсягів кредитування. Наприклад, введення нових нормативів для банків призвело до скорочення кредитного портфеля, що може пояснити зменшення обсягів кредитування у 2020 та 2021 роках.

4. Політична ситуація: Політична ситуація впливає на обсяг кредитування. Нестабільність політичної ситуації призводить до зменшення інвестицій та збільшення ризиків. У 2022 році почалась повномасштабна війна, яка дуже вплинула на кредитування. До прикладу, було максимально спрощено кредитування аграріїв, щоб нівелювати ризики зриву посівної, максимально підтримували відновлення бізнесів які були знищені на окупованих територіях майже нульовими відсотками по кредитах, НБУ підтримував ліквідність банків шляхом проведення тендерів рефінансування а уряд в свою чергу стимулював банки до активнішого використання вільних коштів для розширення програм кредитування, але поміж відносного позитиву НБУ також повідомило проте, що частка непрацюючих кредитів станом на 2023 рік становила 38% порівняно з 30% у 2022 році.

Обсяг кредитування залежить від облікової ставки НБУ адже це ключова відсоткова ставка Національного банку, яка є основним індикатором змін у грошово-кредитній політиці та орієнтиром вартості залучених та розміщених грошових коштів для банків та інших суб'єктів грошово-кредитного ринку. Облікова ставка встановлюється на основі комплексного аналізу та прогнозу макроекономічного, монетарного та фінансового розвитку, підготовленого Національним банком [5].

Зміна облікової ставки НБУ є важливим інструментом монетарної політики, що впливає на рівень інфляції та ставки залучення та кредитування коштів у банках (рис. 4).

У 2018–2019 роках облікова ставка коливалась в районі 18 %, але з початку 2020 року Правління Національного банку ухвалило рішення знизити облікову ставку до 8% з метою пом'якшення монетарної політики яка мала на меті подальшу підтримку економіки

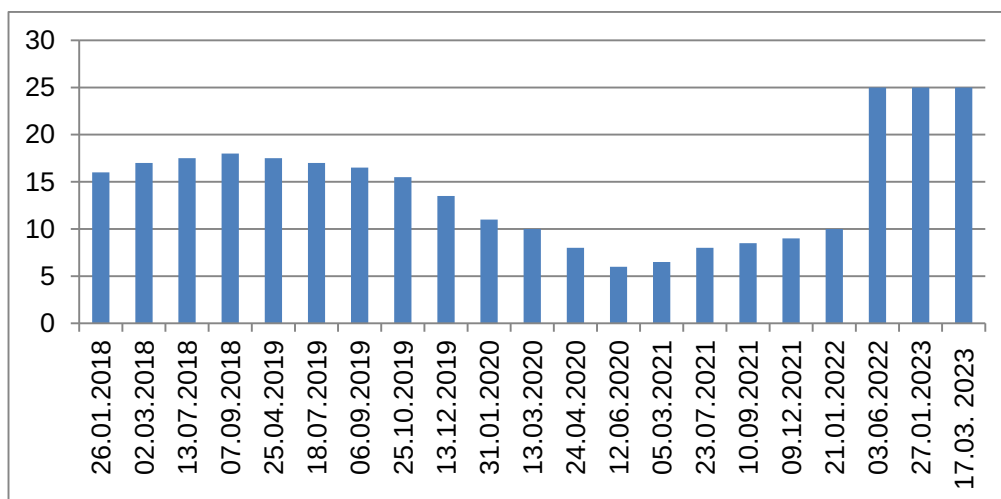

Рис. 4. Розмір облікової ставки НБУ протягом 2018–2023 років

Джерело: сформовано автором на основі [1]

в умовах пандемії та карантинних заходів, а саме з 31.01.2020 ставка зменшилася з 13,5% до 11%, що можна пояснити підвищенням ліквідності в банківській системі та покращенням мікроекономічної ситуації в країні.

На початку 2021 року було видно певну стабільність у зниженні облікової ставки НБУ, що, напевно, було спричинене сповільненням економічного зростання та зниженням інфляції. Проте, з березня 2021 року облікова ставка почала зростати, ймовірно, через нестабільність на міжнародних ринках та зростання інфляції.

З першої половини 2022 року ставка залишається на рівні 25%, що можна пояснити нестабільною ситуацією на зовнішньому ринку та внутрішніми економічними факторами, зокрема зростанням інфляції та початком повномасштабної війни.

У 2022 році через початок повномасштабної війни в Україні облікова ставка зросла до 25%. На той момент підвищення облікової ставки – це крок, спрямований на захист гривневих доходів та заощаджень громадян від інфляції. З іншого боку, це допомагало зберегти курсову стабільність, яка була якорем для економіки та стримувала інфляцію. Через те, що процентні ставки за гривневими інструментами зберігалися на низькому рівні, громадяни та бізнес не мали можливості захистити свої гривневі доходи від інфляції, а тому перекладали їх у валюту. Це тиснуло на міжнародні резерви України, адже для підтримання стабільності офіційного курсу надлишковий попит на міжбанківському валютному ринку задовольняється за рахунок резервів. Якщо не було б належної реакції НБУ,

резерви й надалі б стрімко вичерпувалися, що могло спровокувати нову валютну кризу.

Щоб цьому запобігти, НБУ суттєво підвищив облікову ставку, тобто вартість гривневих коштів. Також НБУ не очікувало значного підвищення ставок за кредитами, адже вони зростали і раніше, попри незмінність облікової ставки з січня 2022 року. Це пояснюється тим, що банки сильно ризикують не повернути кредит під час війни. Тому вони намагаються видавати кредити тільки надійним позичальникам, за яких вони конкурують між собою. Така конкуренція стримує підвищення ставок за кредитами. Також різке підвищення ставки пов'язане із збільшенням вартості енергоресурсів та засобів масової інформації в світі, що може призвести до подальшого зростання цін на товари та послуги в Україні [6].

Загалом, зміна облікової ставки НБУ в Україні є показником економічної стабільності та може впливати на курс гривні та рівень інфляції в країні. Збільшення ставки сприяє зменшенню інфляції, але може також призвести до зростання вартості кредитів та зниження виробництва.

Зглом, аналізуючи банківське кредитування в Україні, можна виділити так тенденції як:

1. Зростання обсягів кредитування. За даними Національного банку України, загальний обсяг банківських кредитів в Україні збільшився з 2018 по 2022 рік на більш ніж 70% та становив понад 2,5 трлн гривень на кінець 2022 року.

2. Збільшення частки кредитів у гривні. З 2018 року банки активно пропонують кредити в національній валюті, що пов'язано зі зменшенням ризику валютних коливань та

підвищенням довіри до гривні. За даними Національного банку України, у 2022 році більш ніж 80% кредитів видано у гривні.

3. Розвиток онлайн-кредитування. З 2018 року на ринку з'явилися нові фінтех-компанії, що пропонують кредити онлайн. Такі компанії використовують інноваційні технології та аналіз даних для швидкої оцінки кредитоспроможності клієнта та надання кредитів без відвідування банку.

4. Збільшення ролі кредитних брокерів. У зв'язку зі зростанням кількості кредитних пропозицій на ринку зростає попит на послуги кредитних брокерів, які допомагають клієнтам знайти найбільш вигідні умови кредитування. Крім того, кредитні брокери можуть допомогти з оформленням документів та зниженням ризиків відмови у кредитуванні.

5. Збільшення ролі банків у соціальному кредитуванні. З 2018 року банки активно розвивають соціальне кредитування, що дозволяє надавати кредити особам, які не мають достатньої кредитної історії, або не можуть отримати кредит за стандартними умовами. Соціальне кредитування допомагає залучати нових клієнтів та збільшувати обсяги кредитування.

6. Збільшення уваги до кредитів для малого та середнього бізнесу. З 2018 року банки звертають більше уваги на кредитування малого та середнього бізнесу, що дозволяє підтримувати розвиток підприємництва в країні та збільшувати зайнятість.

7. Зміни в законодавстві. З 2018 року в Україні було прийнято кілька законів, що регулюють кредитування та захищають права клієнтів банків. Наприклад, було прийнято Закон про кредитну історію, який регулює збір та обробку даних про кредитну історію клієнтів, а також Закон про захист прав споживачів

фінансових послуг, який зміцнює права клієнтів та встановлює вимоги до діяльності фінансових установ.

Отже, з 2018 року в Україні спостерігається зростання обсягів кредитування, зменшення кількості неповернених кредитів, підвищення конкуренції між банками та збільшення ролі технологій у кредитуванні. Банки активно розвивають онлайн-сервіси та мобільні додатки, що дозволяє клієнтам зручно отримувати інформацію про кредитні продукти та оформлювати заявки на кредит.

Крім того, зростає популярність кредитів на картку, які дозволяють отримати гроші швидко та зручно. Картки з кредитним лімітом надають клієнтам можливість здійснювати покупки та оплачувати послуги, не маючи при цьому на руках достатньої суми грошей.

Висновки. Загалом, в Україні відбуваються позитивні зміни в галузі кредитування, які сприяють розвитку економіки країни та поліпшенню фінансової грамотності населення. Однак, важливо звертати увагу на відповідальне використання кредитів та забезпечення своєчасного повернення боргу, щоб уникнути проблем з кредитними зобов'язаннями в майбутньому.

Але все ж таки потрібно пам'ятати, що на стан банківського кредитування впливають як і зовнішні так і внутрішні чинники, які спричиняють виникнення низки проблем. Зважаючи на поглиблення та циклічність настання фінансово-економічних криз, зростає невпевненість бізнесу та банківських установ у стійкості зростання економіки. Кожна з компаній, які стикнулися зі складнощами погашення кредитів у кризовий та посткризовий періоди, докладала максимум зусиль, щоб своєчасно обслуговувати і погашати банківські позики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Показники банківської системи. Офіційний веб-сайт Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442 (дата звернення: 14.11.2023).
2. Основні показники діяльності банків. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/> (дата звернення: 14.11.2023).
3. Кулиняк І. Я. Банки з іноземним капіталом: рейтингування та роль у забезпеченні сталого розвитку фінансового сектору України. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*. 2018. № 3. С. 36–50.
4. Амбросій О. І. Банківське кредитування в Україні. *Економічні науки. Сер. : Економіка та менеджмент*. 2012. Вип. 9(2). С. 10–17.
5. Лаврик О. Л. Аналіз банківського кредитування в сучасних умовах розвитку економіки України. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2016. № 2. С. 69–80.
6. Рогожнікова Н. В. Основні тенденції банківського кредитування в сучасних умовах фінансово-економічної кризи. *Фінансовий простір*. 2015. № 3. С. 72–80.
7. Показники діяльності банків. Банківська статистика. URL: <http://bankografo.com/analiz-bankiv/bankivska-statystyka> (дата звернення: 14.11.2023)

REFERENCES:

1. Pokaznyky bankivskoi systemy. Ofitsiyni veb-sait Natsionalnoho banku Ukrainy [Indicators of the Banking System. Official website of the National Bank of Ukraine]. Available at: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442 (accessed November 14, 2023).
2. Osnovni pokaznyky diialnosti bankiv. Ofitsiyni veb-sait Ministerstva finansiv Ukrainy [Key Performance Indicators of Banks. Official website of the Ministry of Finance of Ukraine]. Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat> (accessed November 14, 2023).
3. Kulinyak, I. Y. (2018). Banky z inozemnym kapitalom: reitynhuvannia ta rol u zabezpechenni staloho rozvytku finansovoho sektoru Ukrainy [Foreign Capital Banks: Rating and Role in Ensuring the Sustainable Development of Ukraine's Financial Sector]. *Visnyk Akademii pratsi, sotsialnykh vidnosyn i turyzmu*, vol. 3, pp. 36–50.
4. Ambrosiy O. I. (2012). Bankivs'ke kredytuvannya v Ukraini [Bank lending in Ukraine]. *Ekonomichni nauky. Ser. : Ekonomika ta menedzhment*, № 9(2), pp. 10–17.
5. Lavryk O.L. (2016). Analiz bankivs'koho kredytuvannya v suchasnykh umovakh rozvytku ekonomiky Ukrainy [Analysis of bank lending in the current conditions of the Ukrainian economy]. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktual'ni pytannya nauky i praktyky*, № 2, pp. 69–80. (in Ukrainian)
6. Rohozhnikova N. V. (2015). Osnovni tendentsiyi bankivs'koho kredytuvannya v suchasnykh umovakh finansovo-ekonomichnoyi kryzy [Main tendencies of bank lending in the current conditions of the financial and economic crisis]. *Finansovyy prostir*, № 3, pp. 72–80.
7. Pokaznyky diialnosti bankiv. Bankivska statystyka [Indicators of Bank Activity. Banking Statistics] Available at: <http://bankografo.com/analiz-bankiv/bankivska-statystyka> (accessed November 14, 2023).